

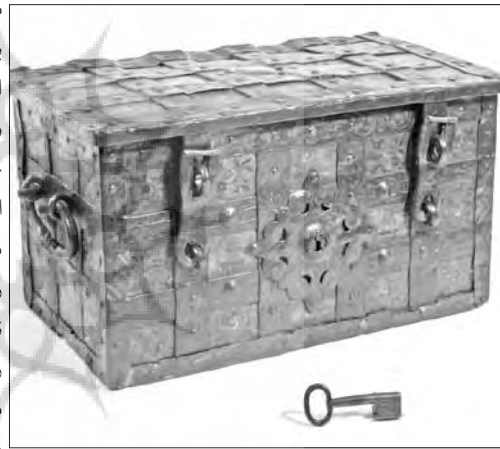
آثار هدفمندسازی یارانه‌ها بر بانک‌ها

گاو صندوق‌ها بعد از هدفمندی

هدفمندی یارانه‌ها نظام بانکی را تحت تأثیر خود قرار خواهد داد.

صورت‌های مالی بانک‌ها از شرایط جامعه و تبدلات اقتصادی تأثیر می‌پذیرند. یکی از موارد مؤثر بر صورت‌های مالی، موضوع هدفمندسازی یارانه‌ها است. هدفمندی یارانه‌ها به تناسب تأثیرات مستقیم و غیرمستقیمی که بر نظام بانکی کشور دارد، نتایج متفاوتی را از خود بر جای می‌گذارد که حساسیت‌های موجود در نظام بانکی و ساختارهای اقتصادی کشور، ضرورت توجه تصمیم‌گیران اقتصادی را در این رابطه حساس‌تر و پُررنگ‌تر می‌سازد. با این توضیح، اگرچه هدفمندی یارانه‌ها در قالب قانونی مدون به دولت تقدیم شده است، اما حرف‌ها و بحث‌های مختلفی که به

خصوص پس از تصویب قانون در مجلس و دولت صورت گرفته، نشان از ضرورت بازنگری در نحوه اجرای قانون مذکور است. به طور کلی هدفمندی یارانه‌ها، نظام پولی و بانکی کشور ما را در ابعادی همچون تغییرات مطالبات معوق، تأثیرپذیری شفافیت‌ها، تغییرات نقدینگی بانکی، رقابت در

عرصه بانکداری، تسهیلات و سپرده‌ها تحت تأثیر خود قرار خواهد داد که بررسی تأثیرات مذکور در راستای اتخاذ راهکارهایی جهت کاهش اثرات منفی قانون هدفمندی یارانه‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است.

افزایش مطالبات معوق

امروزه مطالبات معوق به مهمترین معضل سیستم بانکی کشور تبدیل شده و متأسفانه روز به روز در حال افزایش است. اهمیت بالایی این موضوع باعث شده بانک‌ها سالانه هزینه‌های فراوانی را در این راستا متحمل شوند. در این بین، هدفمند کردن یارانه‌ها تا حد بسیاری عملکرد شرکت‌های طرف حساب یک بانک را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

طبق قواعد و اصول علم اقتصاد، فعالان اقتصادی که با برنامه‌ریزی‌های مبتنی بر تحلیل هزینه و فایده پای به عرصه اقتصادی و تولیدی کشور می‌نهند، با توجه به قیمت‌های فعلی، به اضافه درصدی تغییر برای شرایط غیرقابل پیش‌بینی اقدام به برنامه‌ریزی و مدیریت تولید

و لذا اقدام به پس‌انداز منابع خود می‌کنند که این منابع در حوزه کلان، رقم بزرگی خواهد بود. در نتیجه تمام بانک‌ها با طرح‌ها و ایده‌های جدید سعی در جذب این منابع دارند. نکته حایز اهمیت آن که اگر بانکی از قبل برای مدیریت این شرایط تدبیری اتخاذ ننموده باشد، در عرصه جذب منابع از سایر رقبا عقب خواهد افتاد. موضوع مهم دیگر رقابت در عرصه بانکداری الکترونیک است. طی برخی نظرات ارایه شده، قرار است مبالغ نقلی یارانه به صورت کارتی پرداخت شوند که این امر در راستای تأمین و در نظر گرفتن سلیق مصرف‌کنندگان، پوشش بخشی از آثار تورم و توسعه بانکداری الکترونیک و از طریق پرداخت یارانه‌ای به صورت شارژ کارت الکترونیک انجام می‌گیرد. این حرکت از آن جهت نقطه مثبتی در نظام بانکی محسوب می‌شود که تمام مردم به محض شارژ این کارت‌ها موجودی آن را به طور کامل برداشت نمی‌کنند، بنابراین همواره مقدار قابل توجهی مانده در حساب‌ها باقی می‌ماند که این مبالغ، می‌توانند منابع مناسبی برای سرمایه‌گذاری بانک‌ها محسوب شوند.

هجوم در خواست برای دریافت تسهیلات

در صورت اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها، بسیاری از فعالان عرصه تولید نیاز فوری به منابع مالی پیدا می‌کنند تا بتوانند مشکلات واحدهای تولیدی خود را پشت سر گذارند. لذا از آنجا که این اتفاق در سطح کلان رخ می‌دهد، بانک‌ها با حجم بالای متقاضیان دریافت وام مواجه می‌شوند. در این شرایط ضروری است بانک‌ها مشتریان خود را بر اساس ۳ دیدگاه هرم مشتری، ریسک و حوزه فعالیت در دریافت منابع اولویت‌بندی نمایند.

تلاش برای برداشت سپرده‌های بانکی

علیرغم آن که اجرای این طرح ممکن است از طرفی به افزایش سپرده‌ها بی‌انجامد، اما به دلایلی دیگر ممکن است نتیجه عکس داشته باشد. یکی از این دلایل، اثر تورم‌زایی آن است. بالا رفتن نرخ تورم و شتاب در روند افزایشی آن می‌تواند پاره‌ای از سپرده‌گذاران فعلی سیستم بانکی را ناچار به دریافت تمام یا بخشی از سپرده‌های خود کرده و بر ساختار مصرف‌پس‌انداز آنان در آینده تأثیر بگذارد؛ به ویژه آن که اراده‌ای برای هم‌تراز کردن نرخ سود سپرده‌های بانکی و نرخ تورم به چشم نمی‌خورد. جملگی موارد مذکور، می‌توانند به عامل نارضایتی مردم از بانک‌ها منجر گردند.

اما همان‌طور که گفته شد، با اعمال چنین طرحی، حجم تقاضای وام و به تبع آن ریسک دریافت مطالبات بانک‌ها افزایش می‌یابد و از آنجا که بانک‌ها زمان کافی برای شناسایی مشتریان خود ندارند، پیشنهاد می‌شود منابع مالی و تسهیلات به صورت تدریجی واریز گردند.

موضوع دیگر آن که با ورود بانک‌ها به عرصه خصوصی، بخش اعظم تسهیلات نظام بانکی بر پایه مشارکت طرح‌ریزی شده است، لذا نظام بانکی می‌تواند از این جریان و از شرایط

می‌نمایند. بر این اساس، تأمین منابع مالی طرح‌ها و پروژه‌های تولیدی، کارفرمایان و صاحبان مشاغل و تولید را به سمت و سوی اولین گزینه پیش رو، یعنی بانک سوق می‌دهد که این امر پس از بررسی‌های قانونی و آیین‌نامه‌ای هر بانک و در صورت تأیید صلاحیت مشتری محقق خواهد شد. اما با اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها، طبعاً قیمت مواد اولیه صنعتی که با انرژی در ارتباط هستند افزایش می‌یابد که این افزایش هزینه سبب می‌شود برخی مشتریان در تسویه بدهی‌های خود با مشکل مواجه شده و مطالبات بانک از این گروه در زمره مطالبات معوق نظام بانکی قرار بگیرد. به

مرور زمان و با افزایش میزان بدهی‌ها، بانک در پی به اجرا گذاشتن وثایق مشتری و دستیابی به منابع مالی خود خواهد بود که اگرچه اجرای این فکر تا حلی مطالبات سیستم بانکی را ترمیم می‌کند، اما هزینه نیروی انسانی و مالی زیادی را به سیستم بانکی تحمیل می‌نماید. مضاف بر آن که در این شرایط، احتمال این

که بانک بتواند به کل مبلغ اعطایی خود به اضافه سود و جریمه تأخیری برسد بسیار کم است. لذا هدفمند نمودن یارانه‌ها همان‌طور که به صورت ملامت سبب افزایش قیمت کالاها - علی‌الخصوص حامل‌های انرژی - می‌گردد، به آرامی سبب تبدیل تسهیلات بانکی به معوقات خواهد شد که این مورد زنگ خطری برای بانک‌ها محسوب می‌شود. نکته دیگر آن که در صورت اجرای نادرست این طرح و با توجه به موارد فوق‌الذکر، برای مدتی وضعیت بنگاه‌ها دچار تغییرات ملموسی شده که این تغییرات در صورت‌های مالی منعکس می‌شوند. اقدام به حساب‌سازی، ایجاد عدم شفافیت در محاسبات و افزایش ریسک در روند فعالیت کارشناسی، نتایج احتمالی ناشی از اجرای قانون هدفمندی هستند که مشکلاتی را متوجه نظام بانکی خواهند کرد.

افزایش رقابت در نتیجه افزایش نقدینگی

با اجرای هدفمندی و پرداخت نقلی یارانه‌ها، به تدریج نقدینگی در جامعه زیاد می‌شود. در این بین همواره افرادی هستند که به سرعت الگوی مصرف خود را تغییر نمی‌دهند.

صنایع پایین دستی در معرض سقوط

صنعت پلاستیک در قهقرا

گفت‌وگوی «اقتصاد ایران» با آقای نصرالله رضازاده، رییس هیأت مدیره صنایع پلاستیک استان تهران

خرید ندادند و بیشتر محصولات تولیدی پتروشیمی‌ها صادر می‌شود و سهمی که به بازار داخل داده می‌شود، کمتر از میزانی است که پیش‌بینی شده است. طبق آمار صنایع، ظرفیت تولید کشور ما ۳ میلیون تن است که باید ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار تن آن صرف تولید داخلی شود و مابقی صادر گردد. اگر در حال حاضر این آمارها را مورد بازبینی و کنترل قرار دهیم مشاهده خواهیم کرد که این ارقام برعکس شده‌اند.

اقتصاد ایران: رکود اقتصادی حاکم بر کشور، چه تأثیراتی را بر صنایع پلاستیک ایران گذاشته است؟

کشور ما هم از رکود جهانی بی‌نصیب نمانده است، اما میزان این تأثیرات با بسیاری از کشورها متفاوت است، همان‌طور که این رکود در صنایع مختلف، تأثیرات متفاوتی را به همراه داشته است. در این بین آن دسته از صنایعی که وابستگی شدیدی به خارج از کشور داشته‌اند،

این نوع عقد استفاده نموده و پس از طی مراحل کارشناسی، مبلغ درخواستی متقاضیان را به صورت تدریجی و در چند مرحله واریز نماید. سیستم بانکی می‌تواند برای اجرای این تصمیم، مشتریان را بر اساس ریسک و مبلغ تسهیلات درخواستی طبقه‌بندی نماید. نکته مثبت این طرح آن است که کارشناسان می‌توانند در هر مرحله بررسی نمایند که آیا مشتری توانسته به برنامه‌ریزی‌های ارائه شده قبلی خود به بانک عمل نماید یا خیر؟

مسئله دیگری که می‌توان در ارتباط با رقابت بانکها بیان کرد، صدور اوراق مشارکت و یا اوراق قرضه با سود بالا است تا بتواند در صورت افزایش نقدینگی، عملکرد مناسبی برای جذب آن داشته باشد. پیشنهاد می‌گردد با انتشار اوراق با نرخ‌های بالا و تبلیغ از طریق رسانه‌های جمعی همچون تلویزیون، رادیو و یا ارسال پیامک، کارایی این روش به بیشترین حد ممکن افزایش یابد.

در این بین، بانکها می‌توانند در جریان اجرای این طرح و در راستای کاهش ریسک ناشی از اعطای تسهیلات، شرایطی را برای برخی صنایع و بخش‌های پُرسیک، در نظر بگیرند. مثلاً در صورتی که بخش مذکور تحت حمایت صندوق بیمه سرمایه‌گذاری قرار گیرد، بانک در اسرع وقت و بدون معطلی به وی تسهیلات اعطا کند. با این روش، بانک نه تنها خود را به عنوان نهادی مؤثر در رفع نیازهای مالی جلوه داده، بلکه ریسک خود را در شرایط غیرشفاف به میزان فراوانی کاهش داده است.

در پایان لازم به یادآوری است که این طرح یک تحول است، آن هم تحولی اقتصادی و اجتماعی و چیزی که بیش از همه اهمیت دارد، نحوه اجرای طرح است، نه اجرای خود طرح. لذا برای اجرای موفق آن باید تمام جوانب امر و راهکارها توسط کارشناسان مجرب مورد بررسی قرار گیرد و برای آن زمینه‌سازی مناسب انجام شود تا کوچکترین حاشیه‌های ناشی از اجرای این تصمیم از نظر دور نماند. در این صورت و با همکاری دولت و مردمی که شرایط رضایت آنها فراهم گشته، هدفمند نمودن پارانه‌ها، می‌تواند اقتصاد کشور را به سوی رونق سوق دهد. ■

اقتصاد ایران: در حال حاضر برای تأمین مواد اولیه خود چه مشکلاتی با شرکت ملی پتروشیمی دارید؟

طبق مصوبه‌ای که هیأت دولت تصویب کرده، مواد پلیمری باید ۵ درصد زیر قیمت فوب جهانی خلیج فارس بین تولیدکنندگان عرضه شوند. از یک سو کمبود نقدینگی برای خرید مواد در بورس، نیازمند این است که ابتدا ۱۰ درصد سپرده بگذارید و بعد از این که قیمت پیشنهادی شما مورد پذیرش قرار گرفت سه روز فرصت دارید تا ۹۰ درصد باقی‌مانده را تأمین کنید که واحدهای تولیدی، توانایی این اقدام را ندارند. علاوه بر این وقتی محصولی را به بازار عرضه می‌کنند، برگشت سرمایه از بازار در حدود ۴ تا ۶ ماه به طول می‌انجامد. از سوی دیگر هم بانکها هیچ‌گونه سرمایه در گردش را برای واحدهای تولیدی تأمین نمی‌کنند. با وجود مشکلات ذکر شده، واحدهای تولیدی توانایی تأمین مواد از بورس را ندارند، کما این که در حال حاضر، بخش ناچیزی از مواد به فروش رفته در بورس مربوط به تولیدکنندگان است و مابقی توسط تاجران و یا واسطه‌ها خریداری شده است. وقتی هم که این مواد می‌خواهند به دست تولیدکننده برسند، واسطه‌ها درصدی سود مطالبه می‌کنند و از آنجا که تولیدکننده وجه نقدی برای پرداخت آن ندارد، سودی هم به خاطر دیرکرد پرداخت نقدی به آن اضافه می‌شود. به این ترتیب مشاهده می‌کنیم مواد اولیه‌ای که در حال حاضر در اختیار تولیدکننده قرار می‌گیرد در بعضی موارد ۱۵ تا ۲۰ درصد بالای قیمت جهانی است. از طرفی هم با توجه به فعالیت چین در ایران و حجم بالای صادراتی که این

تأثیر بیشتری از رکود گرفته‌اند. متأسفانه در کشور ما هیچ تدبیری در این باره اندیشیده نشده تا از تأثیر بحران بر صنایع و اقتصاد کشور کاسته شود و در حال حاضر، بخش‌های اقتصادی به تنهایی در حال دست و پنجه نرم کردن با این بحران هستند.

اقتصاد ایران: چرا ۷۰ تا ۷۵ درصد فعالان صنایع پلاستیک در حال خارج شدن از این صنعت هستند؟

دولت در سال ۸۶ مصوبه‌ای را تصویب و به شرکت ملی نفت ایران ابلاغ کرد، مبنی بر این که کلیه تولیدات فرآورده‌های نفتی و مشتقات آن در بورس عرضه شوند. این مصوبه دقیقاً با بحران جهانی همزمان شد که به طور حتم اگر در آن زمان یک کار کارشناسی بر روی این موضوع انجام می‌گرفت، مسلماً چنین مصوبه‌ای تصویب نمی‌شد. تا تبعات منفی آن در مشتقات فرآورده‌های نفتی نمایان شود. به تناسب نوسان در قیمت نفت، قیمت بخشی از مواد پلیمری که از نفت و مشتقات نفتی تهیه می‌شوند، تغییر خواهد کرد. با توجه به این فرض، همان‌طور که استحضار دارید با بحران جهانی، قیمت نفت از تیر ماه ۸۷ شروع به کاهش شدید کرد، اما قبل از این بحران، بسیاری از واحدهای تولیدی که قبل از تیر ماه (شروع بحران) خرید کرده بودند، به دلیل کاهش قیمت با زبان‌های بسیاری مواجه شدند، به طوری که ۷۵ درصد واحدهای تولیدی در این زمینه، روند تولیدشان را متوقف کردند و ۲۵ درصد باقی‌مانده هم با ظرفیتی بین ۲۰ تا ۵۰ درصد در حال فعالیت هستند. با توجه به این شرایط، واحدهای تولیدی در حال حاضر امکان

